

Sygn. akt I C 226/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Skolimowska

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa A. C.

przeciwko (...) S.A. w W.

o ustalenie

I. Oddała powództwo;

II. Zasądza od A. C. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 2 717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powódki kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt I C 226/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 marca 2017 roku A. C. wniosła o ustalenie, że nieważna jest umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...), waloryzowany kursem CHF (nr (...)). Wniosła także o obciążenie pozwanego kosztami procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu A. C. wskazała, że umowę o kredyt z dnia 4 czerwca 2008 roku zawarła jako konsument. Przed zawarciem umowy nie została poinformowana o ryzyku kursowym, jego zakresie, okolicznościach i przyczynach jego wystąpienia, jak również o sztucznym utrzymywaniu przez bank centralny Szwajcarii zaniżonego kursu franka szwajcarskiego wobec innych walut. Nie poinformowano jej o znaczeniu pojęcia „waloryzowany kursem CHF”, ani o zasadach i kryteriach ustalania przez pozwanego kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, w tym marży banku. Powódka podniosła, że do dnia 28 lutego 2017 roku zapłaciła pozwanemu raty w łącznej wysokości 183 198,42 złotych, z których (...) złotych to kapitał, a (...) złotych to odsetki.

Podniosła, że § 1 pkt 3A, § 10 pkt 2 oraz § 11 pkt 4 umowy są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interesy (art. 385¹ § 1 k.p.c.), dlatego należy je uznać za niedozwolone klauzule umowne. Jej zdaniem klauzule waloryzacyjne są abuzywne ponieważ po nadzwyczajnej i całkowicie nieprzewidywalnej zmianie stosunków na rynku walut, kreowanym przez stronę pozwaną, a wpływających bezpośrednio na umowę, pogarsza się tylko sytuacja powódki, a dodatkowa korzyść z tego tytułu dla pozwanego jest sprzeczna z celem oraz naturą umowy kredytowej (art. 69 ustawy Prawo bankowe). Umowa nie wyjaśnia sposobu ustalania kursu franka szwajcarskiego. Jest on ustalany w dużej części w sposób dowolny przez stronę pozwaną przez co rażąco narusza zasadę równości stron. Podała, że postanowienie § 11 pkt 4 umowy łączącej strony zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 5743. Wobec stwierdzenia bezskuteczności postanowień umownych, przewidujących waloryzację kredytu wobec kursu waluty obcej, nie można ustalić najistotniejszych elementów umowy dlatego umowa nie może być wykonywana. Tym samym spłacona przez powódkę do tej pory kwota 183 198,42 złotych jest nienależna.

Powódka zarzuciła, że zawarta z pozwanym umowa kredytu sprzeczna jest z treścią art. 69 ustawy Prawo bankowe, który nie dopuszcza rozszerzenia obowiązków kredytobiorcy z art. 69 ust. 1 o spłatę innych kwot wynikających z indeksowania, denominowania, waloryzacji czy też przewalutowania z waluty obcej. Brak jest prawnego i ekonomicznego uzasadnienia wprowadzenia do umowy kredytu klauzuli waloryzacyjnej.

Powódka podniosła, że pomimo systematycznego spłacania kredytu przez 9 lat, posiada o 50% większe zobowiązanie, niż w chwili zawierania umowy. Spełnienie świadczenia grozi jej rażącą stratą.

Uzasadniając interes prawny w wytoczeniu powództwa powódka wskazała, że ustalenie wartości zobowiązania strony powodowej zapewni ochronę jej interesów, a także zapobiegnie powstaniu między stronami sporu w przyszłości, w tym w szczególności co do wysokości pozostałej do spłaty kwoty kredytu (pozew – k. 4-21).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Na wypadek uznania roszczenia, podniósł zarzut przedawnienia. Zaprzeczył, iżby powódka miała interes prawny w wytoczeniu powództwa, by zachodziły przesłanki do uznania umowy kredytu za nieważną bądź bezskuteczną względem powódki, by postanowienia kwestionowane przez powódkę były sprzeczne z dobrymi obyczajami, czy też naruszały interes powódki jako konsumenta, by pozwany w sposób dowolny ustalał kwoty należne tytułem spłaty kredytu oraz kurs wymiany waluty, a stosowany kurs banku nie był kursem rynkowym.

Pozwany podniósł, że powódka nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa ponieważ może poszukiwać ochrony prawnej na drodze dalej idącego powództwa, formułując roszczenie o zapłatę kwot, które uznaje za spełnione na podstawie nieważnej umowy.

Stwierdził, że przez ponad dekadę obowiązywania umowy powódka nie kwestionowała jej ważności ani jej poszczególnych postanowień. Czerpała korzyści ekonomiczne z wyboru konkretnej formy kredytowania. Pozwany podniósł, że to A. C. wnioskuje o udzielenie kredytu złotowego waloryzowanego CHF, zdając sobie sprawę z ryzyka kursowego i związanego z nim ryzyka wzrostu kosztów obsługi kredytu. Wybierając taką formę kredytowania powódka wzięła na siebie ryzyko zmienności kursu waluty obcej, ale równocześnie skorzystała ze znacznie niższego oprocentowania kredytu stawką LIBOR.

Pozwany oświadczył, że zawieranie umów kredytu waloryzowanego kursem walut obcych jest zgodne z przepisami prawa, w tym z art. 69 ustawy Prawo bankowe. Nie ma zatem podstaw do uznania umowy za nieważną lub sprzeczną z naturą umowy kredytu. Podniósł, że stosowany przez niego mechanizm ustalania kursu wymiany walut jest wykorzystywany przez wiele banków komercyjnych. Jest kursem rynkowym i pozostaje w korelacji ze średnim kursem publikowanym przez Narodowy Bank Polski. Nawet jeśli postanowienia odsyłające do tabel kursów walut są bezskuteczne (abuzywne) nie pozbawia to umowy jej waloryzowanego charakteru, bo sama waloryzacja nie jest abuzywna. Wskazał, że powódka nie skorzystała z możliwości spłaty kredytu bezpośrednio we franku szwajcarskim, z pominięciem kursu CHF banku. Taka możliwość otworzyła się przed powódką po wprowadzeniu w 2011 roku tzw. ustawy antyspreadowej.

Pozwany oświadczył, że postanowienia umowy nie są nieważne ani niewiążące, a powódka nie wykazała, by były sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący naruszały jej interesy jako konsumenta (odpowiedź na pozew – k. 120-154).

Podczas rozprawy w dniu 8 marca 2018 roku powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, zgodnie ze spisem kosztów (spis kosztów – k. 466-473, protokół z rozprawy – k. 482).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 25 kwietnia 2008 roku A. C. złożyła do (...) Banku S.A. (aktualna nazwa (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) w wysokości 308 000 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego (300 000 zł) i uiszczenie opłat okołokredytowych (8 000 zł).

A. C. poszukiwała najkorzystniejszej oferty kredytowej. Ograniczał ją czas ponieważ w dniu 18 kwietnia 2008 roku zawarła przedwstępną umowę sprzedaży lokalu numer (...), położonego przy Placu (...) w W.. Strony umowy przedwstępnej zobowiązały się wzajemnie zawrzeć umowę sprzedaży za cenę 250 000 złotych w terminie dwóch miesięcy. A. C. zapłaciła na rzecz sprzedającego zadatek w wysokości 25 000 złotych.

Pracownik banku przedstawił A. C. ofertę kredytu złotowego, jednakże wybrała kredyt waloryzowany walutą obcą. Nadto pracownik banku poinformował A. C. o skutkach zmiany kursu waluty; otrzymała ona informację o ryzyku związanym z niekorzystną zmianą kursu waluty i jego konsekwencjach (wzrost raty kredytu oraz wzrost całego zadłużenia) i koszcie obsługi kredytu w razie niekorzystnej zmiany kursu waluty.

W dniu 31 maja 2008 r. (...) Bank S.A. wydał na rzecz A. C. decyzję kredytową o udzieleniu jej kredytu w kwocie 308 000 złotych, waloryzowanego CHF, na zakup na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy Placu (...) (225 000 zł), refinansowanie nakładów poniesionych w związku z zakupem lokalu (25 000 zł), finansowanie prac remontowych w lokalu (50 000 zł), refinansowanie opłat okołokredytowych (8 000 zł).

W dniu 4 czerwca 2008 r. A. C. zawarła z (...) Bankiem S.A. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy ww. umowy bank udzielił A. C. kredytu na finansowanie zakupu na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy Placu (...) (225 000 zł), refinansowanie nakładów poniesionych w związku z zakupem lokalu (25 000 zł), finansowanie prac remontowych w lokalu (50 000 zł), refinansowanie opłat okołokredytowych (8 000 zł), w kwocie 308 000 złotych, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§ 1 ust. 1, 2 i 3), która miała zostać spłacona w ciągu 360 miesięcy, tj. do 15 czerwca 2038 r. (§ 1 ust. 4). W § 1 ust. 3A umowy określono dla celów informacyjnych, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 29 maja 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 151 724,13 CHF.

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy wynosiła 3,89 % w stosunku rocznym, w tym marża banku 1%. Dopuszczono możliwość zmiany wysokości oprocentowania w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla franka szwajcarskiego oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w Szwajcarii (§ 1 ust. 8, § 10 ust. 1 i 2). W umowie ustalono także, że w okresie do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu, w celu refinansowania ubezpieczenia, oprocentowanie kredytu będzie zwiększone o 1%. Tytułem ubezpieczenia pomostowego kredytu ustalono prowizję w wysokości 616 zł (§ 1 ust. 7A i ust. 8, § 3 ust. 6 umowy).

A. C. zobowiązała się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat wyrażonym w CHF (§ 11 ust. 1 i 2 umowy).

W § 11 ust. 4 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W umowie uzgodniono, że zapłata raty kapitałowo-odsetkowej nastąpi na podstawie upoważnienia wystawionego bankowi do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku bankowego kredytobiorcy (§ 12 umowy).

A. C. oświadczyła, że została dokładnie zapoznana z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptowała. Oświadczyła także, iż jest świadoma, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu

Kredytobiorca oświadczyła, że została dokładnie zapoznana z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni ją akceptuje (§ 29 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Kredyt został uruchomiony w czerwcu 2008 r.

umowa z załącznikami – k. 24-33, umowa o prowadzenie bankowych rachunków oszczędnościowo rozliczeniowych – k. 34-35, kopia zaświadczenia – k. 47, odpis pełny z Rejestru Przedsiębiorców – k. 154-172, wniosek kredytowy – k. 182-190, 179, 180, dyspozycja uruchomienia kredytu – k. 192, kosztorys – k. 194, wypis aktu notarialnego przedwstępnej umowy sprzedaży – k. 196-199, oświadczenie dla kredytów i pożyczek hipotecznych – k. 177, wypis aktu notarialnego umowy sprzedaży – k. 201-207, decyzja kredytowa nr (...) – k. 321-323, zaświadczenie o zatrudnieniu – k. 319, zeznania świadka H. P. k. 446, 447, 448-457v, dowód z przesłuchania powódki – k. 474-482

(...) S.A. ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego dnia przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego.

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanymi z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje równoległych transakcji na rynku międzybankowym (zeznania świadka H. P. – k. 446, 447, 448-457v, „Tabela kursowa (...) S.A. – metodyka oraz analiza porównawcza autorstwa A. R. – k. 258-307).

Z dniem 1 lipca 2009 roku uległ zmianie Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach kredytów mieszkaniowych (...), stanowiący integralną część umowy kredytu nr (...). Zmiany regulaminowe polegały m.in. na wprowadzeniu definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku.

Z dniem 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcom spłatę kredytu w walucie waloryzacji poprzez zawarcie aneksu (kopia pisma okólnego z 30 czerwca 2009 r. – k. 328-330 z załącznikiem – k. 331-338v, kopia pisma ogólnego z dnia 20 kwietnia 2009 r. – k. 340-341 z załącznikiem – k. 342-358, wydruk informacji dla klienta – k. 325-326, zeznania świadka H. P. – k. 446, 447, 448-457v).

A. C. spłaca raty kapitałowo-odsetkowe kredytu w złotych polskich. Do lutego 2017 roku zapłaciła na rzecz banku 183 198,42 złotych (wyliczenie – k. 44-46, kopia zaświadczenia o stanie zadłużenia – k. 48 i 49-54, wydruki spłat – k. 55-58).

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły wskazane dowodowy z dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne, a które nie były kwestionowane przez strony. Sąd wziął pod uwagę także dowód z zeznań świadka H. P..

Sąd nie dał wiary powódce w zakresie, w jakim twierdziła, iż pozwany nie informował jej o ryzyku finansowym związanym z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, nie przedstawiono jej symulacji kredytu, nieznajomości sposobu ustalenia kursu kwoty kredytu czy poszczególnej raty kredytowej ponieważ zgoda odmiennie okoliczności wynikały ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z podpisanych przez powódkę oświadczeń.

Sąd wziął pod uwagę materiał dowodowy w postaci „Tabeli kursowej (...) S.A. – metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. (k. 258-307) w zakresie, w jakim opisuje sposób tworzenia tabel kursowych w (...) S.A. i pokrywa się z zeznaniami świadka H. P.. Sąd natomiast pominął ten materiał w zakresie obejmującym opinie ekonomiczną i prawną oraz analizę porównawczą sporządzoną przez autora opracowania, bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii.

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism:

- a) „Opinia prawna w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu kupna CHF z tabeli banku do przeliczania wyplaconego kredytobiorcy kapitału kredytu oraz kursu sprzedaży CHF z tabel banku do przeliczenia dokonywanych przez kredytobiorcę spłat rat kredytu” autorstwa M. K.” (k. 312-317);
- b) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (k. 361373),
- c) artykuły prasowe dotyczące kredytów walutowych (k. 39-43),
- d) „Biała księga kredytów frankowych w Polsce (k. 310);

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. (jw.).

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci wydruków wyroków sądów powszechnych wraz z uzasadnieniami (k. 209-223, 225-233, 235-250), bowiem orzeczenie nie ma charakteru prejudycjalnego w niniejszej sprawie i nie dotyczy przedmiotowej umowy kredytowej.

Sąd pominął materiał w postaci „Korelacji_tabela”, (...) (k. 310), Komunikat Szwajcarskiego Banku (...) z tłumaczeniem (k. 36-38) – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą prawną roszczenia o ustalenie nieważności umowy zawartej w dniu 4 czerwca 2008 roku jest art. 189 k.p.c., który pozwala na ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. jest interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (por. orzeczn. Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27).

Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie, ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97).

A. C. nie posiada interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego „(...)” z 4 czerwca 2008 r. Skoro twierdzi, iż z powodu nieważności umowy o kredyt hipoteczny świadczenie spełnione przez nią na podstawie tej umowy było nienależne (art. 410 k.c.), to przysługuje jej dalej idące roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia.

Niezależnie od powyższego w ocenie Sądu brak jest przesłanek uznania umowy kredytu z dnia 4 czerwca 2008 r. za sprzeczną z ustawą lub mającą na celu obejścia ustawy (art. 58 k.c.). Umowa zawarta przez powódkę z (...) Bankiem S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r. (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1876), zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powodów, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków

pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powódkę w dniu 4 czerwca 2008 r. określa kwotę i walutę kredytu (308 000 złotych), a także zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 360 miesięcy, tj. do 15 czerwca 2038 r., poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie sporządzonym w CHF), i wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (LIBOR 3M + marża banku). W art. 69 ust. 2 posłużono się przy określeniu elementów umowy kredytu sformułowaniem „w szczególności” co oznacza, że umowa kredytu może także zawierać inne postanowienia niesprzeczne z prawem, niemające na celu obejścia prawa i niesprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

W dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF kredytu zaciągniętego przez powódkę nie może być uznana za sprzeczną z prawem.

Na podstawie umowy kredytu A. C. obowiązana jest spłacać w złotych polskich kredyt udzielony w złotych polskich, waloryzowany CHF, na podstawie harmonogramu sporządzonego w CHF. Taka treść zobowiązania, nie tylko jest zgodna z przytoczonymi wyżej przepisami, ale i dopuszczalna w myśl art. 3 ust. 3 w zw. z art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, w brzmieniu z dnia zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

W ocenie Sądu nie zachodzi podstawa do uznania umowy z dnia 4 czerwca 2008 r. za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego czy występującą przeciw dobrym obyczajom. W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powódka wypełniła wniosek kredytowy, podpisała oświadczenie dotyczące ryzyka kursowego i ryzyka zmiany stopy procentowej, a następnie otrzymała decyzję kredytową określającą warunki, zgodnie z którymi zawarła następnie umowę kredytową. Bank zapewnił zatem powódce możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od A. C. zależało zawarcie umowy kredytowej. W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa

kredytowa zawarta przez powódkę w dniu 4 czerwca 2008 r. była wynikiem zachowania się banku w sposób niełojalny lub nieuczciwy.

Przechodząc do rozważań dotyczących zarzutu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu podnieść trzeba, że zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Gdy chodzi o postanowienie umowne nakazujące spłatę raty kapitałowo-odsetkowej wg kursy PLN/CHF ustalonego w tabeli kursowej banku, to przyjąć trzeba, że jest to postanowienie abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Takie rozwiązanie, jak zastosowane w § 11 ust. 4 przedmiotowej umowy, skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty. Abuzywność tego postanowienia umownego została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym zostało uznane za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wpis postanowienia wzorca umownego do rejestru nastąpił pod numerem 5743 w dniu 5 maja 2014 r.).

W § 11 ust. 4 umowy, którą zawarła powódka postanowiono, że „Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Zachodzi zatem tożsamość tego postanowienia z postanowieniem objętym wyrokiem w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 w zakresie spłat rat kapitałowo-odsetkowych. W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną analizę, czy omawiana klauzula zawarta w § 11 ust. 4 umowy z 4 czerwca 2008 r. stanowi postanowienie abuzywne. Sąd orzekający w tej sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

A. C. zawarła umowę z dnia 4 czerwca 2008 r. na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwanego bank, na którego treść nie miała wpływu. W tych okolicznościach uznać należy, że klauzula zawarta w § 11 ust. 4 ww. umowy nie wiąże powódki, jest ona jednak związana umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana z pominięciem niedozwolonej klauzuli, bowiem w jej miejsce możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współzycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

W miejsce abuzywnej klauzuli zawartej w § 11 ust. 4 umowy konieczne jest zastosowanie dyspozytywnych przepisów określających zasady spełnienia w walucie polskiej zobowiązania wyrażonego w walucie obcej.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym, który określa kursu wymiany waluty dla potrzeb wykonania zobowiązania wyrażonego w walucie obcej jest ten zawarty w art. 358 § 2 k.c. zgodnie z którym wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 11 ust. 4 umowy nie wiąże powódki od początku, tj. 4 czerwca 2008 r.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia umowy o kredyt hipoteczny, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013). Skoro zatem zawarta w § 11 ust. 4 umowy z 4 czerwca 2008 r. klauzula jest abuzywna i nie wiąże A. C., to w świetle pozostałych postanowień tej umowy oraz w świetle ww. przytoczonego i omówionego przepisu prawa powszechnego, jakim jest prawo wekslowe, A. C. mogła od początku spłacać raty kapitałowo-odsetkowe bezpośrednio w CHF, skoro w tej walucie został określony harmonogram spłaty oraz w PLN wg kursu średniego określonego przez NBP.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić trzeba, niezasadne jest powództwo A. C. o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego z dnia 4 czerwca 2008 r. po pierwsze z tego względu, że nie zachodzi interes prawny, będący przesłanką tego powództwa, skoro powódka mogłaby dochodzić zapłaty świadczenia nienależnego przy przesłankowym ustaleniu nieważności umowy. Po drugie z tego względu, że brak jest podstaw do ustalenia, iż przedmiotowa umowa jest nieważna nie tylko z powodu braku sprzeczności z prawem, obejścia prawa lub naruszenia zasad współżycia społecznego, a także z tej przyczyny, że zawiera postanowienie abuzywne, skoro postanowienie to może być zastąpione unormowaniem o charakterze dyspozytywnym, co umożliwia wykonanie umowy.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powódka przegrała sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie jej kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 zł) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł). Podnieść trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedną jest konsumentem, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść też trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.